

Csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés zárókollokviumának témakörei (2019)

A ZÁRÓKOLLOKVIUM TARTALMA

A zárókollokvium a 4. félévben a *Kisgyermek-pedagógia* kurzushoz kapcsolódó átfogó vizsga az első négy félév pedagógiai, pszichológiai tárgyainak tartalmából. Javasoljuk, hogy a készülés ezen kurzusok tartalmának áttekintésével kezdődjön:

PSZICHOLÓGIAI TÁRGYAK:

Bevezetés a pszichológiába

A játék pszichológiája és pedagógiája

Fejlődéslélektan

Fejlődés és játék

Pedagógiai pszichológia

PEDAGÓGIAI TÁRGYAK:

Gyermekkor és bölcsődetörténet

Pedagógiai kérdések történeti áttekintése

A koragyermekkori nevelés elmélete

Kisgyermek-pedagógia előadás és gyakorlat

KORAI INTERVENCIÓ:

Gyógypedagógiai alapismeretek

EGYÜTTMŰKÖDÉS A CSALÁDOKKAL:

Család és gyermekvédelem

A zárókollokvium 60 perces írásbeli vizsga a vizsgaidőszakban.

TÉMAKÖRÖK

Az alábbiakban összefoglaljuk azokat a témaköröket, melyek ezeken a kurzusokon előfordultak, a legfontosabb fogalmakkal és szakirodalmakkal. A szakirodalmaknál felsoroljuk, hol nézhetnek utána a témának és a fogalmaknak. Az alternatív szakirodalmakat azért adtuk meg, mert ezekben is megtalálhatók a tanuláshoz szükséges információk, amennyiben a főbb szakirodalmak nem elérhetők, illetve ajánlott az olvasásuk, mivel árnyalják a főbb szakirodalomban olvasottakat.

I. A FEJLŐDÉS ELMÉLETEI

- a fejlődés fogalma
- szakaszos vagy folyamatos fejlődés
- a fejlődés elméletei
- a fejlődést befolyásoló tényezők

KULCSFOGALMAK

- érés, fejlődés,
- pszichoanalitikus megközelítés, Freud, orális-, anális-, fallikus szakasz,
- kognitív megközelítés, Piaget, séma, szenzomotoros szakasz, műveletek előtti szakasz,
- legközelebbi fejlődési zóna, Vigotszkij,
- pszichoszociális megközelítés, Erikson (csecsemőkor, kisgyermekkor, óvodáskor),
- a fejlődés ökológiai szemlélete, Bronfenbrenner
- szociális tanulás, Bandura
- fejlődési rizikó, reziliencia

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (több kiadás, ajánlott a legutolsó kiadás): *Fejlődéslélektan*. Budapest: Osiris.

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): *Pszichológia. Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Budapest. A fejlődés alapkérdései. (47–69.)

Danis Ildikó, Farkas Mária, John Oates (2011): Fejlődés a koragyermekkorban: hogyan is gondolkod(j)unk róla? In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.)(2011): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Danis Ildikó, Kalmár Magda (2011): A fejlődés természete és modelljei. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> 76 - 125. old

2. TIPIKUS FEJLŐDÉSMENET A KÜLÖNBÖZŐ KÉPESSÉGTERÜLETEKEN

- mozgás-, kognitív és nyelvi fejlődés
- érzelmi-szociális fejlődés

KULCSFOGALMAK

- nyelv és kommunikáció fejlődése,
- mozgásfejlődés, nagymozgások, finommotorika, mozgásfejlődést támogató fizikai környezet,
- temperamentum, érzelmi fejlődés

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (több kiadás, ajánlott a legutolsó kiadás): *Fejlődéslélektan*. Budapest: Osiris.

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Ferenczi Szilvia Györgyi (2011). A szülő és a gyermek adottságai: temperamentum, személyiség – az egymásra hangolódás lehetőségei In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> 282–319. old.

Gallai Mária, Vetier Anna (2011): Mozogj, érzékelj, légy aktív és egészséges!– testi növekedés, motoros és érzékszervi fejlődés, valamint az egészség. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf> 102–145. old.

Lakatos Krisztina (2011): Mutasd meg érzéseidet, de szabályozd viselkedésedet! In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf> 146–179. old.

Király Ildikó (2011): Figyelj, emlékezz, gondolkodj! – a kognitív képességek fejlődése. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf> 226–269. old.

Szomor Éva (2009): Kommunikáció és nyelvfejlődés. In: Balázs István (szerk.) *Gyerekek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel végzett munkához a Biztos Kezdet Program munkatársai számára. Módszertani kézikönyv I.* Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. 75-87. <http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/gyermekkotet.pdf>

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.)(2014): *Őrők*. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Tanácsadás szűrési időpontokban c. fejezet. 51–324. <http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

3. KÖTŐDÉS

- a korai kötődés elmélete
- anya-gyermek kapcsolat
- biztonságigény kielégítése,
- a kisgyermeknevelő mint kötődési személy
- anya-gyermek játékok élményhátttere, ölbéli játékok

KULCSFOGALMAK

- Erikson: bizalom-bizalmatlanság,
- ragaszkodás, kötődés, Bowlby, elsődleges gondozó, biztonságigény, idegenfélelem
- Ainsworth, kötődési típusok (biztonságos, bizonytalan-elkerülő, bizonytalan-rezisztens, dezorganizált), biztonságos bázis,
- anya-gyermek játékok élményhátttere, ölbéli játékok,
- depriváció, szeparáció, átmeneti tárgyak,
- saját kisgyermeknevelő rendszer
- „elég jó” anya, kettős rizikó elve

SZAKIRODALOM

Oates, Jones (2010, szerk.): *Kötődési kapcsolatok. A kisgyermekkorai gondozás minősége.* Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Gyerekesély projekt.
https://nevelstudomanyi-tanszek.webnode.hu/files/200000295-7601576f93/ECiF1_Hungarian_Oates.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

F. Lassú Zsuzsa (2011). A kötődés és változatai a szülő mentális sérülékenységének kontextusában. In F. Lassú Zsuzsa (szerk.), *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban.* Eötvös Kiadó Budapest. 49–73 o.
<http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>

Falvay Károly (2001). Az első fejlődési szakasz játécai. In: B. Lakatos Margit (szerk.): *Játépszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak.* ELTE Tanító- és Óvóképző Kar. Bp. (ill. több kiadás) 129–139. old.

Tóth Ildikó (2011). Az érzelmi-társas kapcsolatok fejlődése: korai gondozás és kötődés. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.). *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> 320 – 367. old.

4. CSALÁDI SZOCIALIZÁCIÓ. A CSALÁDI ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA

- a család szerepe, funkciói, szerkezete, változása és változatai, a család társadalmi, gazdasági kulturális háttére
- az egyes családtagok (anya, apa, testvér, nagyszülő) szerepe a gyermekek életében
- a család mint rendszer, a családi élet változása, krízisek és kihívások a család életében
- nevelési stílusok, attitűdök a családban
- a családi nevelés főbb jellemzői napjainkban
- a családi és a bölcsődei nevelés együttműködése, a szülők és a kisgyermeknevelők kompetenciahatárai
- a laikus és a professzionális nézetek a nevelésről és ezek kölcsönhatása

KULCSFOGALMAK

- szocializáció, szocializációs színterek,
- rendszerszemléletű megközelítés, családi rendszer
- nukleáris család, többgenerációs és nagycsalád, egyszülős család vagy családtöredék,
- családi funkciók,
- szülői nevelési stílusok,
- hátrányos helyzetű család és gyermek, családot támogató intézmények,
- család és intézmény kapcsolata,
- vezetési stílusok

SZAKIRODALOM

Solymosi Katalin (2017). Családi szocializáció. In N. Kollár Katalin; Szabó Éva (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. I. kötet, Budapest: Osiris. 124 – 172. oldal

VAGY korábbi kiadásban:

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004, szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. 4. fejelet. A családi szocializáció jellemzői. 84–94. https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_pszichologia_pedagogusoknak/index.html

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Bodonyi Edit – Busi Etelka - Hegedűs Judit – Magyar Erzsébet – Vizely Ágnes (2006, szerk.): *Család, gyermek, társadalom*. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. 9-22 oldal. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>

Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.) (2011): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei*. Biztos Kezdet Kötetek I. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> 88–97 o. (Rendszerszemlélet a gondolkodásban c. rész)

Millei Zsuzsa (2018): Egy egyenrangú nevelő-szülői kapcsolat felé: együtt írott kis történetek vagy nagy szakmai igazságok, In Vargáné Nagy Anikó (szerk.) *Családi nevelés kötet* 3. 2. javított kiadás https://csaladpedagogia.org/wp-content/uploads/dokumentumok/csaladi_nevelés_2018.pdf 61 – 82. oldal

Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár. 21–117.

http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_n_evelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf

5. ÁTMENET A CSALÁDBÓL A BÖLCSŐDÉBE

- a bölcsődei beszoktatás elvi-módszertani alapjai, folyamata
- a beszoktatás a kisgyermek, a szülő és a kisgyermeknevelő szempontjából
- a családi és a bölcsődei szokásrendszer összehangolása
- a beszoktatás következtében előforduló esetleges nehézségek, problémák és kezelésük

KULCSFOGALMAK

- adaptáció,
- szülővel történő fokozatos beszoktatás,
- átmeneti tárgy
- a beszoktatás következtében előforduló esetleges nehézségek, problémák és kezelésük (a kisgyermeknevelő elutasítása a gyermek vagy a szülő részéről, elhúzódo nyugtalanság, sírás, a játékok iránti közömbösség, étvágytalanság, alvási nehézségek, stagnálás, visszaesés a fejlődésben)

SZAKIRODALOM

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 10. számú melléklet a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelethez <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.NM>

Bimbó Zoltánné (2015). Pedagógiai szempontok a bölcsődei élettér és életesemények megszervezéséhez, alakításához. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 61–90. http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

Kissné Zsámboki Réka (2015). A bölcsődei beszoktatás, a napirend és a játék pedagógiai aspektusai. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 91–107. http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Darvay Sarolta – Kontra József (2015). Bölcsőde és család kapcsolata és egymásra hatása a gondozásban. In Nyitrai Á. (szerk): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. [Mindenképp olvassák el: Az egészségfejlesztés lehetőségei a szülőkkel való kapcsolattartás rendszerében c. alfejezetet 85–87.] http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_n_evelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf 57–90. old.

Pungorné Grebenár Katalin (2013). A bölcsődébe járó kisgyermekek átmeneti tárgyai. *Új Pedagógiai Szemle*, (11-12.) oldalszám nélkül. <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-bolcsodebe-jaro-kisgyermekek-atmeneti-targyai>

6. A FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSA: ÉN-FEJLŐDÉS, ÖNÁLLÓSODÁS, KOMPETENCIA

- az én-fejlődés támogatásának speciális kérdései a bölcsődei csoportban
- a választási lehetőség biztosítása és a kompetencia alakulása
- az egyes nevelői attitűdök befolyása a kisgyermek kompetenciaigényének alakulására
- a kisgyermeknevelő feladatai a gyermek önállósodásának támogatásában
- a gyermek alapvető testi és lelki szükségletei

KULCSFOGALMAK

- én-fejlődés, éntudat, énkép,
- kompetencia, kompetencia igény, önállósodás
- önindította mozgás, testséma, énélmény, éntudat,
- önszabályozás

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (2006): *Fejlődéslélektan*. Budapest: Osiris. 10. fejezet: A társas és a személyes azonosságtudat megszerzése, ill. Az önszabályozás képességének fejlődése c. alfejezetek

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Kende Anna (2011). Mondd meg: szerinted ki vagy? – Az énkép és az identitás fejlődése koragyermekkorban. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.)(2011): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 348–378. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.): *Pszichológia. Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Bp., 1999. Éntudat, énkép fejlődése. (148–153.)

Bimbó Zoltánné (2015): A korai évek nevelését szolgáló tevékenységek. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 21–60.

http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermeknevelés_korebol_II.pdf

Skiera, E. (1996): A gyermek alapvető lelki szükségletei és figyelembevételük az iskolában. In: Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Különböznek*. BTF, Budapest. 19-26. VAGY A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során. *Kisgyermeknevelés*. 2. évf. 2. sz. 10–17. old.

7. A FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSA: A JÁTÉK

- a csecsemő- és a kisgyermekkor játéka
- a kisgyermeknevelő feladatai a bölcsődei játék feltételeinek megteremtésében, a csoport játékkészletének összeállítása
- a kisgyermeknevelő megerősítő, támogató jelenléte
- bekapcsolódás a kisgyermek játékába: a bekapcsolódás javasolt és kerülendő módjai
- társas kapcsolatok a játékban
- a mesélés és a vizuális tevékenységek helyzetei
- a kisgyermek játéktevékenységnek megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a nevelésben

KULCSFOGALMAK

- a gyermek játéka, a játék jellegzetességei
- játékfajták: gyakorlójáték, szimbolikus játék, utánzó játék, szerepjáték stb.
- alapvető lelki igények és a játék; elaboráció,
- támogató jelenlét, bekapcsolódás, megfigyelés,
- társas kapcsolatok

SZAKIRODALOM

Korintus Mihályné, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit (2003): *Játék a bölcsődében. Módszertani levél.* Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/jatek_a_bolcsodeben.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Cole, M. – Cole, S. R. (1997/2004): *Fejlesztéslélektan.* Budapest: Osiris. A tárgymutatóból kikeresni a „játék” tárgyszót, és a vonatkozó részeket elolvasni

Gyöngy Kinga (2014): *A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata.* ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.
http://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf 9-56.

Nyitrai Ágnes és Korintus Mihályné (2017): *Játék az első években.* Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft, Budapest. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf
Közhasznú Nonprofit Kft, Budapest.

Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan.* Libri Kiadó, Budapest Játékkal kapcsolatos fejezetek:

- A vázlatosan lejátszott cselekvés egész történést jelezhet
- A játék öröme
- A játékot a valóság táplálja
- Az együttléttől az együttműködésig
- Hagyományképződés óvodáscsoportokban

8. NEVELÉS, GYERMEKKÉP, GYERMEKKORTÖRTÉNET

- a nevelés értelmezései
- a nevelés és szocializáció kapcsolata
- pedagógiai elméletek; a nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek,
- gyermekkép és nevelés, a gyermekkép fogalmának változásai
- a nevelhetőség kérdései, a nevelés szükségessége és lehetősége
- a kisgyermekkor jelentősége, meghatározó szerepe a későbbi életút alakulásában

KULCSFOGALMAK

- nevelés, szocializáció, nevelhetőség, fejlődés, a nevelés alapelvei,
- gyermekkép, gyermekkép mint konstrukció
- gyermekkortörténet

SZAKIRODALOM

Varga László (2015). Kisgyermekkor – a világra nyíló ablak. In: Podráczy Judit (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 9-34. http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_I.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Herczog Mária (2011). Fejlődés a környezetben: család, intézmény, társadalom. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.)(2011): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> 470 – 521. oldal

Endrődy-Nagy Orsolya (2015). *A reneszánsz gyermekképe – a gyermekkép reneszánsza 1455–1517 között Európában – ikonográfiai elemzés.* Doktori disszertáció. Budapest: ELTE 41 – 46. oldal http://ppkteszt.elte.hu/file/Endrody-Nagy_Orsolya_dissz.pdf Nyomtatott formában megjelent 2017-ben az Eötvös Kiadó gondozásában.

Hollósi Hajnalka (2008). Gyermekkép, gyermekvilág, gyermekfelfogás változásai pedagógiai megközelítésben. *Iskolakultúra Online*, 2: 92–103. http://misc.bibl.u-szeged.hu/45530/1/iol_2008_001_092-103.pdf

Aggné Pirka Veronika – Mikonya György (2014 szerk). *Kora gyermekkorai nevelés és családtörténet.* Budapest: ELTE TÓK. <http://mek.oszk.hu/18700/18709/18709.pdf>

9. A TÁRSAS MEGISMERÉS FOLYAMATA A NEVELÉSBEN

- A társas megismerés. A benyomás alakulását befolyásoló, torzító tényezők. A tudatos megismerés szerepe.
- Sztereotípiák és előítéletek.
- Pygmalion-hatás (önbeteljesítő jóslat)
- A csecsemő- és a kisgyermek megismerésének pedagógiai és pszichológiai módszerei. (anamnézis, gyermekmegfigyelés)

KULCSFOGALMAK

- személypercepció,
- benyomás alakulását befolyásoló tényezők: elsőbbségi és újdonsági hatás, holdudvarhatás,
- sztereotípiák, előítéletek,
- önbeteljesítő jóslat,
- anamnézis

SZAKIRODALOM

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II. kötet* Osiris Kiadó, Budapest

- Szabó Éva: Személypercepció, attribúció, egyének és csoportok megítélése. 288-312.
- Kiss Paszkál - N. Kollár Katalin: Vélemények alakulása: attitűdök és az előítéletek szerepe az emberek közti érintkezésben és a nevelésben. 335 – 374.

VAGY

N. Kollár Katalin és Szabó Éva (2004) (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris, Budapest.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_pszichologia_pedagogusoknak/ch18s07.html

- 16. fejezet: Személypercepció, attribúció, egyének és csoportok megítélése
- 17. fejezet: Vélemény, véleményformálás: attitűdök szerepe a nevelésben

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. (több kiadás) III. fejezet (A közvetlen emberi kommunikáció csatornája.) és IV. fejezet (A közvetlen emberi kommunikáció folyamatai és dinamikája.)

<http://www.mek.oszk.hu/02000/02009/02009.htm>

Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Budapest. Az élettörténet megismerése, az ebből adódó feladatok. 16–29.

10. A BÖLCSŐDEI SZOCIALIZÁCIÓ, A SZOCIÁLIS VISELKEDÉSI SZABÁLYOK, A SZOCIÁLIS KOMPETENCIA ALAKÍTÁSA

- a szocializáció pedagógiai aspektusai
- a normaátadás, a normaközvetítés és a normakövetés alakításának kérdései
- direkt és indirekt nevelési módszerek a normakövető magatartás alakításában
- a családi és a bölcsődei nevelés kapcsolódásai a szociális kompetencia alakítása szempontjából

KULCSFOGALMAK

- szocializáció, szociális tanulás,
- utánzás, modellkövetés, azonosulás (identifikáció), belsővé tétel (interiorizáció)
- norma, normaátadás, normakövetés,
- formálás
- a direkt instrukciók
- szokásalakítás

SZAKIRODALOM

Solymosi Katalin (2017). Fejlődés, szocializáció és környezet. In N. Kollár Katalin; Szabó Éva (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. I. kötet, Budapest: Osiris. 40 – 75. oldal
korábbi kiadásban: N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004, szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. 2. fejezet: Fejlődés és szocializáció 29 – 50. oldal.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_pszichologia_pedagogusoknak/index.html

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Bimbó Zoltánné (2015): A kisgyermeknevelés alapjai, a tevékenységek és a nevelés hatásrendszere. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből* 2. Kaposvári Egyetem, Kaposvár 7–20. old.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

Bimbó Zoltánné (2015). A kisgyermeknevelés főbb feladatai az érzelmi és a szociális kompetencia fejlődésének támogatásában. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből* 2. Kaposvári Egyetem, Kaposvár 109 – 145 old.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

Vajda Zsuzsanna és Kósa Éva (2005): *Neveléslélektan*. Osiris, Budapest.
<https://goo.gl/1WPUFi> A szocializáció elméleti kérdései c. fejezetből a Hogyan zajlik a szociális tanulás c. rész
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_neveleslelektan/c_h01s02.html

Füzi Beatrix (2015). *Neveléstan*. Budapest: Óbudai Egyetem
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_nevelestan/tananyag/JEGYZET-07-1.3_A_neveles_hatasrendszere.html 1.3. A nevelés hatásrendszere, módszerei c. rész

II. NEHEZÍTETT NEVELÉSI HELYZETEK

- a nehezített nevelési helyzet értelmezése
- a leggyakrabban előforduló nehéz helyzetek: elhúzódó, nyugtatásra nem reagáló sírás, félelem, agresszió, dac, önérvényesítés, elalvási nehézségek stb.
- a nehezített helyzetek lehetséges okai (a gyermekhez, a családhoz és a bölcsődéhez köthető okok)
- a kisgyermeknevelő segítő reagálásának jellemzői
- együttműködés a családokkal a nehezített helyzetek kezelésében

KULCSFOGALMAK

- félelem, agresszió, dac,
- konfliktus,
- feltétel nélküli elfogadás, empátia
- negatív és pozitív fejlődési kimenettel járó nevelői stratégiák

SZAKIRODALOM

Bimbó Zoltánné (2015): Nehéz helyzetek kezelésének pedagógiája. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvári Egyetem, Kaposvár 145 – 176. old.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvenyek_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Gyöngy Kinga (2017). *Kezdő és tapasztalt kisgyermeknevelők viselkedésszabályozásának összehasonlítása.* Doktori (PhD) disszertáció.
http://ppk.elte.hu/file/GYONGY_Kinga_disszertacio.pdf I.4. Viselkedésszabályozási stratégiák értékelése empirikus vizsgálatok tükrében c. alfejezet 33–42. old.

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.)(2014): *Őrzők.* Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Gyermekek normatív krízishelyzetei c. fejezet 505 – 546.
<http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

Neszt Judit (2016). Bátorító nevelés a bölcsődében. *Gradus*, 3(1): 156 – 160.
http://gradus.kefo.hu/archive/2016-1/2016_1_ART_012_Neszt.pdf

I2. A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI, A KISGYERMEKNEVELŐ TERVEZŐ TEVÉKENYSÉGE

- kezdeményezés
- tervezhetőség, tudatosság és tervezés a kisgyermeknevelői munkában
- a három év alatti gyermekek családon kívüli ellátási formái, alternatívái

KULCSFOGALMAK

- szakmai program
- csoportszintű és egyéni tervezés
- megfigyelés
- bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde, napközbeni gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás

SZAKIRODALOM

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.NM>

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV>

Nyitrai Ágnes (2015): Pedagógiai szemléletmód a bölcsődei nevelésben-gondozásban. In: Podráczky Judit (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 35–56. http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_I.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Balogh Lászlóné, Barbainé Bérci Klára, Kovácsné Bárány Ildikó, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit, Tolnayné Falusi Mária, Vokony Éva (2012). *A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. <http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>

Bimbó Zoltánné (2015). A bölcsődei nevelés tervezése. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvári Egyetem, Kaposvár 177 – 182. old. http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf

I3. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ CSECSEMŐK ÉS KISGYERMEKEK A BÖLCSŐDÉBEN

- Az intervenció fontossága – a perinatális időszaktól a kisgyermekkorig - a preventív ellátásban
- A gyógypedagógiai gyakorlatot jellemző orvosi szemlélettől vezető út a szociális modellig
- Az integrált bölcsődei nevelés típusai hazánkban (a szervezés, az intézmény vállalása és az elfogadás oldaláról történő megközelítés).
- Fogyatékoságból fakadó eltérő fejlődési ütem.
- Sérüléstípusok és jelztünetek csecsemő-és kisgyermekkorban.
- A bölcsődei elhelyezést kijelölő szakértői vélemény tartalmi elemei.

- A csecsemő- és kisgyermeknevelő együttműködése az utazó gyógypedagógussal, a családdal.
- Az adaptív gondozás, -nevelés, -fejlesztés megvalósítása a differenciált nevelésben, gondozásban.

KULCSFOGALMAK

- szegregáció, integráció, inkluzív nevelés, deszegregáció
- az integráció és fajtái
- szakértői bizottság, szakértői vélemény
- eltérő fejlődési ütem
- látás-, hallássérülés, testi fogyatékoság (mozgáskorlátozottság), értelmi-, beszéd fogyatékoság, autizmus, pszichés fejlődési zavar (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdők)
- adaptív gondozás, -nevelés, -fejlesztés, differenciálás,
- utazó gyógypedagógus, a szakszolgálat munkatársainak ellátórendszere

SZAKIRODALOM

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.)(2014): *Őrzők*. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Speciális ellátást igénylő gyermekek. c. fejezet. 611–626.
<http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

Rózsáné Czigány Enikő (2015): Korai intervenció: Sajátos nevelési igényű gyermekek a bölcsődében. In: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.* Kaposvári Egyetem, Kaposvár 83-119.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_I.pdf

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Borbély Sjoukje (2007): A fogyatékos ember családja. In: Csobay Miklósné (szerk.) *A FECSKE Szolgálat kézikönyve*. Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 54-82.

Csányi Yvonne, Zsoldos Márta (1994): Világkonferencia a speciális szükségletűek neveléséről. *Új Pedagógiai Szemle* 44.(12.) 41-50.
http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/journals/UPSZ%201994_12.pdf

Csiky Erzsébet (2014): Fejlődési zavarok korai felismerése. http://www.xn--nevelsitancsad-4gb6j0h.hu/bid50/Szakirodalom#Csiky-Erzsebet_Fejlodesi-zavarok-korai-felismerese

Krémer Balázs, Rozsos Kata (2009): Fogyatékos gyereket nevelni: szerep és csapda. *Gyógypedagógiai Szemle*, 4. 230–238.
http://epa.oszk.hu/03000/03047/00046/pdf/EPA03047_gyosze_2009_4_230-238.pdf